

## HET LEZEN VAN OUDE TEKSTEN.

De heemkundevereniging houdt zich o.a. bezig met het beschrijven van de geschiedenis van ons dorp en met stamboom-onderzoek naar de (vroegere) inwoners van ons dorp. Hierbij wordt veelvuldig gebruik gemaakt van oude documenten en akten, die aanwezig zijn in de diverse archieven. Bedoelde documenten zijn o.a. doopregisters, huwelijksregisters, overlijdensregisters, volkstellingen, pacht- of verkoopovereenkomsten, ( de zgn. "gichtregisters", waarin ook de verhoren e.d. van verdachte personen zijn vastgelegd) enz.

Deze documenten zijn veelal handgeschreven op papier en met inkt van een veel slechtere kwaliteit als we tegenwoordig kennen, waardoor de inkt is gaan uitvloeien en het papier vergeeld is. Verder heeft de tand des tijds in de vorm van vocht, licht en ongedierte vaak onherstelbare schade aangericht. Hierdoor is de leesbaarheid van deze documenten in de loop der tijd sterk verminderd.

Een apart probleem hierbij vormt de interpretatie van de diverse handschriften van de schrijvers.

Daarnaast zien we vaak, dat afhankelijk van de nationaliteit van toenmalige machthebbers, de betreffende documenten in een bepaalde periode (vaak op een gebrekkige manier) in een vreemde taal gesteld zijn. Zo zijn in de periode van 1792 tot 1805 tijdens de Franse overheersing vrijwel alle documenten in de Franse taal opgesteld. Veel kerkregisters zijn in het Latijn geschreven. Daarbij zijn deze documenten ook nog opgesteld in de taal van de betreffende tijd . Dat betekent dat er vaak woorden of uitdrukkingen in voorkomen die nu niet meer bestaan of die nu een andere betekenis hebben gekregen.

Tenslotte dient nog vermeld te worden dat in vroegere tijden slechts enkele mensen de schrijfkunst meester waren. Dit waren vaak echte 'kunstenars', die aldoende woorden op papier 'schilderden' zoals zij zelf dat woord uitspraken werd. Hierdoor komen we vaak dezelfde woorden tegen, die, afhankelijk van de schrijver op verschillende manieren geschreven zijn. Een duidelijk voorbeeld hiervan is b.v. de verbastering van familienamen. (Een voorbeeld hiervan treft u aan in bijgaande pachtovereenkomst, waarin de naam van Willem W. van Looe ook als Wilm van Loe geschreven is).

Om U een indruk te geven wat het betekent om een oude, handgeschreven tekst te lezen en te begrijpen geven we bijgaand hiervan een voorbeeld van een pachtovereenkomst uit 1716.

Loftcedule voor vblen van loe

# Bayonder

Op huyden den zo finij 1716 Comparerend den  
Erfaemen vblen van loe voot ons ghesamen-  
lycke officiers der broederfchappe van fite  
mairiteit patroon der parochiale kerke  
van schinden op de geule ende ftraecht  
van vblenkerkerficht heeft vande wout.  
heeren officiers vette aen te nemen bouff-  
geboufe een buighet ackerlant genaemt  
fint mairiteit gelegen in de vryheer-  
licke vbyle reg. den heere. Gemonf  
vontfomme op den valkenberger vbegh  
tes fommen opmanck jaer go te betaelen  
dat raff dri vbydael den aen fchutte vrye  
ofte broederfchappe vanden wout. patroon  
des maendaeghs haer fchinner broncks ofte  
godtsdrachte, alr vanneret datmen het  
jaer getyt is felebretende tot laeffe-  
nisse des ouerledene broeders lof ende vry  
op poel vande aevouet den gelimiteerd  
daege ge Ene cutaert te vworden, milt dat  
den aen keener bouen dyen noch gekon-  
den blyft de felie landerijen naet reijgt  
noots geboufe behoerlycke oueromfte  
ende meryelen en te houden in fupre  
regnen ende palen, en vande felie te  
betaelen de vrygefondene lasten van  
fchattingen, als andere exactien daer  
op ouerkomende, füllende desen loft  
fpen aen vanch nemen adato fupra, en  
dajten oft contentieren fefacht veen  
volgede faeren ftedigh ende vraft, de  
fall aen jeder partye vberdyft vryftaen  
om een half jaer van te berouen te  
mogen op condijen, allen vbelik beyde  
partyen accepterende hebben desen ket  
vbaert oir vorder eygenhandigh onder-  
teckent op daegh draent en faere af bouen

Abellom de van loe

Cornelis keritz

Abellom brotsemanf

## **Transcriptie van "Toustedule voor Wilm van Loe."**

Op huyden den 30 Juni 1716 comparerende den Eersaemen Wilm van Loe voor ons ghesaement lycke officiers der broederschappe van Site (bedoeld is Sinte) Mauritius patroon der parochiale Kercke van Schinnen opde geule ende Strucht den welcken versocht heeft van de voors(chreven) heeren officiers respe(ctievelijk) aen te nemen toustsgewijse een buynder ackerlandt genaemt Sint Mauritius buynder gelegen in de vrijheerlicheijt Wylre reg. (reygent = grenzend aan) den heere Bemons (Eemons ?) rontsomme op den Valckenbergerwegh ter sonnen opganck jaerlyx te betaelen daeraff drij rijxdaelders aende Schutterrije ofte broederschappe van den voors(chreven) patroon des maendaeghs naer Schinner bronck ofte godtsdrachte, als wanneer datmen het Jaergetijdt is celebrerende tot laeffnisse der overledene broeders los ende vrij op poene van daerover ten gelimeterden daege geexecuteert te worden, mits dat den aenreinen bovendien noch gehouden blijft de selve landerijen naer reijgenoots gewijse behoorlijcket overmiste ende mergelen en te houden in sijne reijnen ende palen, en vande selve te betaelen de uijtgesondene lasten van schattingen, als andere exactien daer op overkomende sullende desen toust sijnen aenvanck nemen a dato supra, en duijren oft continueren ses achtereen volgende jaeren stedigh ende vast, des sall aen ieder partije wedersijts vrijstaen om een half jaer van te bevorens te mogen opcondigen, allen twelck beijde partijen accepterende hebben desen ter waerer oirconde eijgenhandigh onderteeckent op daegh maendt en jaere als boven

Willem W van Looe

Corneles heuts

Wellem houtermans



Om dit stuk te kunnen begrijpen dienen op de eerste plaats enkele woorden, die we nu niet meer kennen, bekend te zijn. Deze woorden zijn:

toustedule	= pachtovereenkomst
comparerende	= verscheen
rontsomme	= rondom, aan alle kanten
sonnenopganck	= oosten, vroeg in de morgen
godtsdrachte	= bronk
celebreren	= een mis opdragen
poene	= straf
gelimeterden daege	= vastgestelde dagen
exactien	= belastingen
dato ut supra	= bovengenoemde datum

Vrij 'vertaald' is de inhoud als volgt:

#### Pachtovereenkomst voor Willem van Loo

Op 30 juni 1716 verscheen Willem van Loo voor ons, gezamenlijke officieren van de broederschap van Sint Mauritius, patroon van de parochie kerk van Schin op Geul en Strucht, met het verzoek om een stuk bouwland te kunnen pachten. Dit stuk land, genoemd "de St. Mauritius bunder" is gelegen in de vrijheerlijkheid Wijlre. Het perceel is gelegen ten Oosten van de Valkenburgerweg en is verder ingesloten tussen de eigendommen van de heer Bemons.

De pachtsom ad 3 rijksdaalders moet jaarlijks betaald worden op kermismaandag van Schin op Geul. Dan woont de schutterij de jaarlijkse H. Mis bij ter nagedachtenis aan de overleden leden.

Het geld moet kontant op die dag uitbetaald worden op straffe van onmiddellijke verkoop van de eigendommen van de pachter. Bovendien is de pachter verplicht het land te bemesten en te bewerken zoals dat met de aanliggende landerijen gebeurt.

Hij moet zorg dragen dat de grenspalen op hun plaats blijven en verder moet hij alle op dat land van toepassing zijnde belastingen en heffingen betalen.

De pachtovereenkomst zal beginnen op bovengenoemde datum en gelden voor zes achtereenvolgende jaren.

Overigens zal zowel de pachter als de eigenaar het recht behouden om de overeenkomst tussentijds te ontbinden met een opzegtermijn van zes maanden.

Beide partijen zijn accoord met bovenstaande voorschriften.

Aldus naar waarheid ondertekend op de datum bovenvermeld.

Willem van Loo  
Cornelus Heuts  
Willem Houtermans

transcriptie en vertaling: Dré Kickken